

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ה'ד'

בהעלותך
גליון 57 | תשפ"א

החלקים היותר נפולים, של בחינת למטה מעשרה, כמובא בספרים ברמז הענין.

וזהו "שלך גדולה משלהם", שאותם נשיאים שהקריבו 'ביום', זה דווקא כשיש כלי שרת ומזבח ומשכן, אבל בשעת החורבן אין מקום לעבודתו, משא"כ אהרן, עבודתו נמשכת, וכל יסודה של מצוות 'נר חנוכה' התחילה עם אותה מנורת ביהמ"ק טמאה, שהותרה בהיתר של 'טומאה הותרה בציבור', ואין לך סימן של הסתר פנים גדול מזה, אבל מאותו הסתר פנים נמשך מצוות חנוכה שעודה בימינו עד לזה"ז, וזהו "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", דעדיין מוטלת עליו אותה עבודה של 'הארת החושך' של הסתר פנים של עוה"ז, זוהי כוונת הרמב"ן, שרמז כאן מצוות נר חנוכה גם בזמן הגלות והחורבן.

וכפי שיעור העבודה והיגיעה, של הארת האמת, בהתגברות על ההסתר שבלילה דעוה"ז, לדעת ולהתבונן שהשי"ת אומר 'עמו אנכי בצרה', גם בזמנים הקשים של 'הסתר פנים', זוכים לגלוי האור בזמן היום שבו הוא עיקר גלוי, כמובא במדרש (במדר"ר כאן) שאמר הקב"ה, אם אתם זהירים להעלות את הנרות, אני מאיר לכם אורה גדולה לעוה"ב, שהוא גדר הכנת הנרות דאהרן, את קרבנות הנשיאים שביום, כמבואר. ונר מערבי היה דולק בנס גם ביום, בנוסף ללילה, שהוא רמז הארת שמים לעוה"ב, ע"י עבודת לילה דעוה"ז.

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר
על פני האדמה

ביאור גודל ענוותנותו של משרע"ה-
שבד בוד עם עוצמת פסגת רוחניותו
שאין למעלה הימנה-דואר לכאורה
לפרטים דקים בגשמיות של בני-מרום
מושבו

מובא בחז"ל (יומא ע"ה ע"א) "א"ר יהודה אמר רב ואיתימא ר' חמא בר' חנינא מלמד שירד להם לישראל עם המן תכשיטי נשים", והנה מצינו במשה שפירש מן האשה, ובגמ' (תענית ט' ע"א) מובא, רבי יהודה אומר, שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן משה ואהרן ומרים, וג' מתנות טובות, ניתנו על ידם, ואלו הן, באר וענן ומן, באר, בזכות מרים,

בהעלותך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות

מבאר מהי הנחמה "שלך גדולה משלהם"-כוחה של המנורה להאיר את הזמנים החשוכים של "הסתר פנים"-שיעור השמן שניתן במנורה כזמן לילי טבת הארוכים-ביאור דברי הרמב"ן בשם רנ"ג שרמזו כאן נס חנוכה לדורות

ברש"י כאן מביא לדברי חז"ל "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מודליק ומטיב את הנרות."

ויש לבאר כיצד הדלקת והטבת הנרות יש בה גדולה יותר מקרבנות הנשיאים, דהנה אמרו חז"ל (שבת כ"ב ע"ב) "וכי לאורה הוא צריך, והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר, לא הלכו אלא לאורו, אלא עדות היא לבאי עולם, שהשכינה שורה בישראל, ע"כ. והיינו שהאור של תורה ואמונה, מתנוסס בעולם מכוח המנורה, ועיקרו נצרך לזמן של הסתר פנים, דהיינו עוה"ז דומה ללילה, שאז הוא זמן הדלקת הנרות, ובפרט לילות החורף הארוכים, שהוא דומה להסתר פנים ארוך, וכל הדלקת הנרות שבמנורה נמדדת לפי אריכות, כמ"ש בגמ' (מנחות פ"ח ע"ב) בחצי לוג שמן, הניתן בהן, לפי אריכות לילות טבת, היינו שמידת השמן שנותנים בנרות הוא לפי אותם לילות טבת הארוכים.

וזהו "שלך גדול משלהם", שהקרבנות באים ביום, דהיינו בזמן גדלות המוחין של בחינת "יום", משא"כ העלאת הנרות, באה להעלות ולהאיר, גם את הזמנים של קטנות המוחין, כשהחשך יכסה ארץ, בהסתר פנים נורא וארוך של 'לילות טבת הארוכים, ובאה המנורה להאיר את אור האמת, ולסלק אותו חשך.

ובזה גופא רמז הדלקת 'נרות חנוכה', גם בזמן החורבן, כמובא כאן ברמב"ן בשם רנ"ג, שגדר נרות המנורה, שייכי בהסתר של לילה, אשר בא לידי ביטוי גם בזמן הגלות, ומתגלית בו חובת החנוכה, של הארה הנמשכת גם בזה"ז, להעלות את

שופת
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

וביום שמחתכם ובמועדיכם
לח"מ ביו"ט לאדם שאין לו תח"י פת (כאסון
הנורא בנבעת זאב)

פלגי מים ירדו עיניו של רבינו כששמע על דבר האסון הנורא שאירע בגבעת זאב, בליל יו"ט דחג מתן תורה, ואמר שאכן רואים על גודל וקושי הגזירה, שבאותו זמן שעליו נאמר בחז"ל, (מכילתא דרבי ישמעל) שכל בעלי המומין נתרפאו, קרה אסון איום שכזה, ודנו קמייהו על כמה מהנידונים ההלכתיים שהתעוררו בשעת מעשה,

המשך בעמוד הבא

עמוד ענן, בזכות אהרן, מן בזכות משה, ע"כ.

וזהו ביאור 'והאיש משה עניו מאוד', בעוד שבשכלינו ובהשגתנו נתפס, שכלל שהאדם מרומם וגבוה יותר, הרי הוא מנותק לגמרי מכל דבר גשמי, ואין לו השגה בחומריות עוה"ז כלל, משא"כ משה רבינו, שחרף דרגתו הרוחנית שהשיג שאין למעלה הימנה, ולמרות שהוא עצמו יושב בשמי שמי קדם ביחד עם קוב"ה, ופירש מן האשה לגמרי, אין זה סתירה כלל שמאידך גיסא, הוא הגורם לכך שבנ"י מקבלים את המון, וכביכול יורד לפרטי פרטים בגשמיות, וגורם שביחד עם המון ירד גם 'קישוטי נשים', כדי לחבנם על בעליהם.

כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלָחֶם הַקְּלוּקָל

מבאר מה עומק הכפיות טובה באמירת 'הלחם הקלוקל', שנבלע באיברים - כשטענו וכי יש ילדו אשה שמכניס ואינו מוציא-ביאור הטענה "יתוש קדמך".

וברש"י כאן מביא לדברי חז"ל "בלחם הקלוקל", (ע"ז ה' ע"א) לפי שהמון נבלע באיברים, קראוהו קלוקל, אמרו עתיד המון הזה שיתפח במעינו, כלום יש ילדו אשה שמכניס ואינו מוציא ע"כ.

ויש להבין מדוע נטפלו בנ"י, דווקא לכך שהמון 'מכניס ואינו מוציא', והלא לכאורה זו רק תכונה צדדית של 'המון', ואין זה משהוא בעצם האכילה או הטעם שלו, ומצינו בחז"ל (סנהדרין ל"ח ע"א) ת"ר אדם נברא בערב שבת, ומפני מה, שלא יהו המינים אומרים שותף היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, דבר אחר, שאם תזוח דעתו עליו, אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית.

ומדוע לקחו דוגמא דווקא 'יתוש', ולא שאר חרקים ומעופפים, אלא הביאור הוא כך, מכיוון שיתוש הוא קליפה היותר תחתונה עד שאין אצלו כלל בירור של אוכל ופסולת, ולכן מצינו בחז"ל (גיטין נ"ו ע"ב) בריה קלה יש לי בעולמי, ויתוש שמה, אמאי קרי לה בריה קלה, דמעלנא אית לה, ומפקנא לית לה, (מכניס ואינו מוציא) ומשום כך דווקא הוא נשלח כדי להעניש את טיטוס.

וע"כ באותה שעה שאמרו בכפיות טובה 'הלחם הקלוקל', בבת אחת ירדו ממדרגה של 'דור דעה', למצב שבו אומרים לו 'יתוש קדמך', וע"כ שאלו לאלתר 'וכי יש ילדו אשה שמכניס ואינו מוציא, כיוון דאבדו מעלתם של אכילת 'לחם איברים' שנבלע באיברים, הרי זה כמו יתוש בלבד, שגם הוא מכניס ואינו מוציא, ולמרות זאת הוא נשאר בריה שפלה, והלא יתוש קדמך.

מעשה רב

כידוע מסתיר רבינו מעשיו והנהגותיו, בהסתרה שבתוך ההסתרה, ומעטים הם היודעים להבחין ולרדת לסוף דעתו, מה מונח בכל פרט מהנהגתו הקדושה, וגופא דעובדא כך הווה, כפי אשר כבר הבאנו בעבר מנהגו של רבינו לומר תיקון חצות בשעת 'חצות הלילה', ומשתדל לשבת על הרצפה דייקא ולחלוץ את מנעליו, ופעם אחת ישבנו עמו בחדרו אשר בבאר, (אשר מן הבאר ההיא ישקו העדרים כידוע), ותוך הדברים אמרנו קמיה רבינו שיש אחד שהרופאים אומרים שיש לבתו גידול ממאיר ח"ו, וממליצים לה בתוקף לטוס לחו"ל, ושם לעשות את הניתוח, וביקש רבינו לשוחח עם האב בטלפון, ונטל את מכשיר הטלפון, ושמע בכאב רב את דברי אבי הבת, ולאחמ"כ השיב לו רבינו, דאי"צ כלל לניתוח בחו"ל, ואני לוקח אחריות על כך שאין לה שום גידול ממאיר, ויכולה להשאר בבטחה כאן באר"ק, ובעזרהש"ת יהיה לה ישועה ותוכל לחיות עם זה לאורך ימים ושנים טובות, והאב חשב שרבינו לא הבין דבריו לאשורם התחיל לחזור שוב על כל סיפור הדברים מתחילה או אז ראינו שרבינו חוכך בדעתו היכן לשבת, ולבסוף התיישב על מדרגות הבאר, וחלץ את מנעליו, ותוך כדי שחזר האב על כל הסיפור בטלפון אמר 'תיקון חצות', והסובבים לא הבחינו במאומה, ורק הבקי אחר אורחותיו של רבינו, יכל לראות שעתה היא שעת חצות, ועל כן התיישב רבינו על המדרגות ללא מנעלים, וכשסיים את אמירת התיקון שב ואמר שלדעתו אי"צ לנסוע לחו"ל והכל על מקומו יבוא בשלום.

הגיליון השבוע נגדב לע"נ היקר באדם אשר מסר נפשו להצלת עם ישראל

הר' יהודה בן כמונה אליה ז"ל

נלב"ע כ"ח שבט התש"פ

דעת
חכמה ומוסר

שפה לנאמנים - המשך

ובפרט על הפסק שמעורר הדים בעולם ההלכה, מאת הגאון רבי מרדכי צבי שמעיה שליט"א, בחידוש דין 'מכשירי אוכל נפש', (ובעזרהש"ת בשבוע הבא, נביא בארוכה נידונים הללו).

והוספנו לשאול לגבי אחד מן החסידים שהגיע לחוג את חג השבועות ממרחקים, ויש לו רגישות לקמח רגיל, ויכול לאכול רק לחם מכוסמין, ויש תח"י רק פרוסה מחלת כוסמין, והלחם משנה הניח במקום אשר אסרוהו קעת להכנס, אי אמרין דיכול לשמוע 'ברכת המוציא' מאחר, ולבצוע על הפת שתח"י, או שצריך לבצוע בעצמו על שתי לחם מדין "לחם משנה" (כשי' רוב הפוסקים, ויעויין ברבינו מנוח שדייק כן מלשון הרמב"ם (פ"ל דשבת ה"ט) דס"ל דביו"ט בעינן 'לחם משנה כמו בשבת).

ואמר רבינו דהנה בגמ' (ברכות ל"ט ע"ב) מצינו דרב זירא בצע אכולא שירותא, וברשב"א שם כתב וז"ל אלא ודאי הכי פירושו "בצע על כל הככרות המונחות לפניו לאכול, ע"כ. ולכאורה משמע מדיוק לשון הרשב"א שצריך לבצוע על הככרות שרוצה לאכול ממנה, אבל לפי זה אי יהיה בדעתו לאכול רק פת אחת, צריך לבצוע רק על פת זו.

אמנם בב' הגר"א (ס' רע"ד) מיייתי דעיקר נהגו כהשל"ה, שצריך לבצוע על שתי הככרות של הלח"מ, ובסוף דבריו כתב והוא כדברי הרשב"א,

ודלא כשי' רש"י, ומשמע בגר"א שס"ל בדעת הרשב"א, שהוא מדין לח"מ דבעינן לבצוע אתרווייהו, ולא בדוקא כשרוצה לאכול שניהם.

והנה ברא"ש בפ' שלשה שאכלו, לגבי הדין שהיוצא יד"ח מאת אחר המברך, לא יטעום עד שטעם המברך, כתב דכ"ז דווקא אי צריך לפת של הבוצע אבל אי יש לו פת משלו, וכו' אין צריך להמתין שטעמו הבוצע (וכמשנ"ת בשו"ע ס' רע"ד ס"ג).

ומעיון בדברי הרא"ש משמע שאם חפץ לאכול אחר הבוצע אי"צ ללחם משנה, וסגי באכילת הפת שלו, ורק ברוצה לטעום קודם המברך צריך שייהיה לו לחם משנה משלו, וא"כ לכאורה משמע מדברי הרא"ש דבנידון דנן כשאין לו רק פת אחת, יכול לצאת יד"ח מאחר הבוצע על לח"מ ולאחר מכן לאכול את הפת שלו.

וע"כ אמר רבינו דלכאורה שיטה זו של הרא"ש תואמת עם שיטת השו"ע ורוב הראשונים, וכו' שסגי לבצוע רק על פת אחת, וכן לדעת הרשב"א כמו שנראה מקופיא בדבריו. אמנם לדעת הגר"א שס"ל בדעת הרשב"א שצריך לבצוע אכולא שירותא הוא מדיני לח"מ, וא"כ בעי לאכול מאותו הלחם שבירך אותו שמוציאו יד"ח. וא"כ להלכה נפקא לן דיכול לסמוך בשופי על דברי השו"ע שא"צ כלל לבצוע על הלח"מ רק שימתין שיבצע אותו המוציא יד"ח, משא"כ לשי' הגר"א בדעת הרשב"א היה מקום להחמיר.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל

